

Conëjuwan Atuq

El zorro con el conejo

Quechua de Huamalíes – Dos de Mayo,
Huánuco

Asociación Cristiana JAWCA
Pasaje San Mateo, Lote 05, La Esperanza — Amarilis
Huánuco — Perú — 2018

Ilustrador: Jhonel Rosales Córdova

Unayshi juk atuq uyshata suwakurir pacha junta mikurqan. Nirkurnashi jacha chakinman aywaykur punuykarqan. Saycho punuykaptinshi conëjuqa zanaoriawan umancho samqaykurqan. Sayno samqaykuptinshi atuqqa mansakash rikchakarkamurqan. Sharkukurkurshi maysaypapis rikachakurqan “¿Pitä samqaykamash, calläju?” nir. Sayno rikachakuykashqanchöshi conëju qeshpiykaqta rikaskirqan. Sayshi conëju qepanta aywarqan: “Kananmi ichanqa taripashqächo mikushaq, calläju” nishpan.

Sayno qeshpiyakashqanchöshi
conëjuqa esquinata tumarir jatun-
karay rumita tuknaqtukurqan.

Sayman atuq rabyash chaptinshi
conëjuqa nirqan: —¡Wawqi, wawqi!
Aprupösumi qamta rikchasishkä kay
rumita tuknäsिमänaykipaq. Apurä
jukla tuknäsिमay mana ishkinanpaq.
Kay rumi ishkiptinqa juiciu finalmi
kanqa. Kay rumi saparaykashqan
uchkupa nina yarqamurmi kay pasata
rupaykar ushanqapapq. Sayno kap-
tinga lapansimi rupaykar
ushakäshunpaq.

Sayno niptinshi atuqqa: —¿Rasun-
paku sayno kanqa? —nirqan.

Sayshi conëjuqa: —¡Rasunpaypami
sayno kanqa ari, wawqi! Jukla

tuknaräsimay kay rumi mana
ishkimunanpaq. Mana tuknäsimap-
tikiqa vincimanqami.

Niptinshi atuqqa criyishpan say
jatunkaray rumita tuknaräsirqan.
May höra tuknaraykäyashqanchöshi
conëjuqa atuqta nirqan: —Wawqi,
mejor aywä aparamushaq pïcuta y
barritata. Nirkurnami rumikunata
oqtirkur kay jatun rumita shumaq
cuñashunpaq.

Sayno niptinshi atuqqa: —Jukla
ayway, ari —nirqan. —¡Ichanqa
rasla kutimunki! ¡Cuidä tākamunki-
mantaq!

—Raslachir kutiramushaq —
nishpan aywarqan.

Sayno nir aywaykarpis conëjuqa manashi kutirqannasu. Sayshi atuqqa tuknaraykashqancho pasaypa utikar ichiklata makinta japshirkasirqan “mä, ¿rasunpaku ishkimunqa?” nishpan. Sayno japshirkasiptinpis rumiqa kashlanchöshi mana kuyukuypa kakurqan. Sayshi tuknaraykashqanpita kachariykurqan. Sayno kachariykuptinpis manashi rumiqa kuyukurqansu.

Sayno rumi mana ishkiptinshi atuqqa nirqan: “¿Engañaykamash imashchi calläju! ¿Kayno engañamashqanpita kanaanqa manami gustunwanqa kachaykushaqchu calläju! Maychöpis tarishqäyaqmi qatipäshaq. Saychömi tuluntapis

shakaypa shakarraq mikushaq
calläju.”

Sayno nirshi fiyupa rabyash
conëjuta ashir aywarqan. Sayshi juk
patakman jeqarkunanpaqqa conëjuqa
karutana elaqaypa elaqar cörriy-
karqan. Sayno qeshpiykaqta rikarshi
atuqqa nirqan: “Lulaparkamarpis
sayno qeshpinkiraq ¿aw? Kananmi
ichanqa maychöpis tarishqächo
tuluykitapis shakarraq mikushayki.”
Sayno nirshi atuqqa conëju qepanpa
pachyayla aywarqan.

Sayno qatipaykaqta rikarshi
conëjuqa warakaypa warakar
pampata uchkur qalaykurqan. Sayshi
atuq chaykuptin nirqan: —
¿Imapaqtaq rumita kachariykur

shamushkanki, wawqi? Kanan juiciu finalnami qalaykush. Maysaypapis kananqa nina rupaykar ushanqami. Sayno karqa noqansitapis kanan ruparmi ushamäshunpaq. Kay pampata jukla uchküsimay sayman pakakunansipaq.

Sayno niptinshi atuqqa: —¿Rasunpaku sayno kanqa? —nirqan.

Sayshi conëjuqa: —Aw, rasunpaypami wawqi, jukla uchküsimay. Nina yarqamushnami intëru mundupa rupamänansipaq —nirqan.

Sayno niptinshi atuqqa jukla uchküsir qalaykurqan. Rurita uchkurir-nashi conëju nirqan: —Kananqa noqata puntata pampaykamay.

Sayno niptinshi atuqqa: —¡Mejor noqata puntata pampamay! —nirqan.

—¡Noqatararaq puntataqa! —nirqan conëjuqa.

—¡Noqa puntata yaykushaq! —nirqan atuqqa.

Niptinqa: —Buënu, qam yaykuy, ari —nirqan conëju.

Sayno nir uchkuman atuq yaykuptinshi conëjuqa atuqta pampaykurqan. Pampaykuptinshi atuqqa saycho jämaysaypa wanurqan.

Yachasikuy: Lutalaqa pitapis ama criyishunsu. Saypa trukança shumaq tantiyakushun rasunpaypa nimashqansita o lulapämashqansitapis.